

**Zaterdag 2 maart
10.30 uur
In Natuurhus te Almelo
Bijeenkomst afdeling
Centraal Overijssel**

**Zaterdagmiddag
16 maart
Van 13.30 tot 17.00 uur
bij Hans en Willemien
Wallinga workshop
"Climate Fresk"**

**Zondag 24 maart om 10.00
uur in NIVON-gebouw te
Hengelo lezing Han Sie
Dhian Ho over "Varianten
van humanisme"**

**Kiemkrachtlezingen
3^e op dinsdag 5 maart en 4^e
op zondag 14 april
om 10.00 uur
in het gebouw Apgen
Twickel**

**Dinsdagavond 16 april
om 20.00 uur
Jaarvergadering
in Speeltuyn Tuindorp
Wesslerbrink te Enschede**

**Woensdagavond 24 april
20.00 uur
Han Borm over Euthanasie
Speeltuyn Wesslerbrink**

Redactie Nieuwsbrief
Norbert de Beer
06 - 4992 8200
nadebeer46@gmail.com

Beste leden,

Op zaterdag 2 maart om 10.30 uur houdt de afdeling Centraal Overijssel een bijeenkomst over dilemma's in het Natuurhus Hagenborgh 4 Almelo.

Op dinsdag 5 maart wordt om 20.00 uur de 3^e Kiemkrachtlezing gehouden door Farach Winter over menselijke authenticiteit in Apgen Twickel, Dennenbosweg 94, 7556 CK Hengelo

Op zaterdag 16 maart a.s. van 13.30 uur tot ongeveer 17.00 uur wordt er nog een keer een workshop over klimaatverandering gegeven bij Hans en Willemien. Er is nog plaats! Graag aanmelden bij Margriet Meijling, per e-mail margriet@margrietmeijling.nl

Op zondag 24 maart houdt Han Sie Dhian Ho een lezing over varianten van het Humanisme. In deze Nieuwsbrief staat informatie daarover.

Zondag 14 april wordt om 10.00 uur de 4^e Kiemkrachtlezing gehouden door Jos de Wit over humanisme als praktische levenswijsheid in Apgen Twickel, Dennenbosweg 94, 7556 CK Hengelo

Dinsdagavond 16 april houden we weer onze jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. Dan behandelen we zoals gebruikelijk de jaarstukken en hopen we weer een leuke en leerzame "2^e helft" te kunnen houden.

In deze Nieuwsbrief opnieuw de tekst van een interview met Bob Zomerplaag, een van de oprichters van de Raad voor Levensbeschouwingen en Religies. Er was iets misgegaan met de vorige versie. Nu dan de juiste versie.

Ook in deze nieuwsbrief het verslag van Agnes Coomans van de bijeenkomst over Overijsselse waterwegen. Abusievelijk is dit niet eerder gepubliceerd.

Agnes heeft ook weer een mooi verslag aangeleverd van de bijeenkomst op 13 februari jl., waarop Sjoerd Kuijpers een prachtige presentatie over Sicilië heeft gehouden.

VARIANTEN VAN HUMANISME

24 maart 2024 10.30 uur NIVON-gebouw, Lodewijkstraat 1 te Hengelo. Inloop vanaf 10.00 uur.

Lezing door H.T. Sie Dhian Ho, cultuuranthropoloog, agoloog, geograaf, oud-geestelijk raadsman Humanistisch Verbond. Hij was actief in het opzetten van applicatiecursussen om leer- krachten een bevoegdheid Humanistisch Vormingsonderwijs te laten halen. Later nam zijn vrouw Sonja dat over. Zowel Sonja als Han (beiden zijn o.a. drs. Sociale pedagogiek) traden zelf op als docent.

Humanisme (avant la lettre) is historisch ontstaan in China en Griekenland, 6^e, 5^e, 4^e eeuw voor Christus
Bekende humanisten: Kong Zi (Kong Foe Tse = Confucius), Meng Tse (Mencius), Mo ti, Socrates, Xenophanes.

Kernelementen van humanisme: rationeel-empathisch (graag empirie erbij), denken tegenover het leerstellige van religies (dogma is onbewezen idee over bovennatuurlijke wezens en verschijnselen en de gevoelens en handelingen (ritueel), die daarbij horen).

Godsdienst: Geloof in veronderstelde bovennatuurlijke wezens en verschijnselen en hun geboden en verboden en de emoties (vroomheid), die daarbij horen plus het ritueel.

Magie: geloof in veronderstelde onpersoonlijke krachten, die opgeroepen kunnen worden (tovenaars, magiër).

Het Grieks-Romeinse en Nederlandse humanisme (Erasmus, Coornhert, van Praag) is hier redelijk bekend, dus zal Han Sie het vooral hebben over hun Chinese geestverwanten. Ook zullen we de denkfout om rationeel humanisme te plaatsen tegenover religieus humanisme analyseren.

Herinnering

Op zaterdag **16 maart a.s.** van 13.30 uur tot ongeveer 17.00 uur wordt er nog een keer een workshop over klimaatverandering gegeven bij Hans en Willemien. Er is nog plek om mee te doen.

Graag aanmelden bij Margriet Meijling, per e-mail margriet@margrietmeijling.nl

Inleiding over euthanasie en hulp bij zelfdoding en palliatieve sedatie en de SCEN-arts door Han Borm, voormalig huisarts en SCEN-arts te Albergen.

Op woensdagavond 24 april 2024, aanvang 20.00 uur
Speeltuin Tuindorp Wesselerbrink, Vlierstraat 65, 7544GG Enschede

De inleiding van Han Borm zal gaan over vragen waar we rondom ons levenseinde mee te maken kunnen krijgen.

- de geschiedenis van de Euthanasiewet, de uitvoering ervan en de ontwikkeling ervan in de afgelopen 25 jaren,
- de rol van de SCEN-arts, de zorgvuldigheidseisen en met name de waarde van de wilsverklaring,
- het verschil tussen euthanasie en palliatief sederen, en
- het vrijwillige levenseinde.

Borm zal zijn verhaal met de nodige voorbeelden lardereren. Ook de toehoorders zullen hun kennis mogen toetsen. We maken er samen een gezellige bijeenkomst van, aldus Borm.

Op dinsdag 5 maart aanstaande is de 3e Kiemkrachtlesing van Paperclip met Farach Winter over menselijke authenticiteit.

Farach Winter studeerde Humanistiek aan de Universiteit van Humanistiek in Utrecht. Tijdens zijn studie verdiepte hij zich in anti-zwart racisme, dekolonisatie, slavernij, kolonialisme, klasse, gender en burgerschap. Hij was gids bij 'Sporen van slavernij' en verzorgde in Utrecht wandelingen over het slavernijverleden. Daarnaast was hij ook vrijwilliger bij de Kindertelefoon.

Tijdens deze interactieve lezing gaan we met Farach in gesprek over de relatie tussen ons streven naar maximaal persoonlijk comfort en de invloed van dat streven op onze authenticiteit. Dat streven om ons eigen leven comfortabeler te maken, ziektes tegen te gaan en onze fysieke ongemakken te verbeteren lijkt wel onontkoombaar. Denk aan de zoektocht naar het beheersen van het vuur, opdat we warm blijven. Of aan het eerste gehoorapparaat om beter te horen of een pil om ziekte te voorkomen of enkel om je beter te voelen.

Dit streven naar maximaal persoonlijk comfort richt zich in 2024 op futuristische toepassingen als het plaatsen van een onderhuidse chip om je koffie af te rekenen. **Gaat dit streven ten koste van onze authenticiteit? Kun je authentiek blijven als je je lichaam steeds meer aanpast voor persoonlijk comfort?**

Interessante vragen in een tijd waar alles mogelijk lijkt te zijn. Farach is gefascineerd door deze ontwikkelingen in relatie tot zijn menszijn. Hij kijkt kritisch naar gevaren en ethische dilemma's, want... **hoe echt zijn we in onze onderlinge relaties als we ons persoonlijk comfort steeds verder willen maximaliseren? Welke keuze maak jij vanuit jouw levenshouding?**

Je bent van harte welkom!

♥Paperclip

Datum: dinsdag 5 maart 2024

Tijd: 20.00 uur, inloop vanaf 19.30 uur

Locatie: Apgen Twickel, Dennenbosweg 94, 7556 CK Hengelo

Wie zijn wij? Paperclip is een initiatief dat ontstaan is vanuit het Apostolische Genootschap, dat een plaats biedt voor religieus humanistische zingeving (www.apgen.nl). De leden willen een concrete bijdrage leveren aan een menswaardiger samenleving. We vinden het nodig om duurzaam te leven vanuit solidariteit en met compassie. Paperclip organiseert vanuit die waarden ontmoetingen voor verdieping

Op **zondag 14 april** aanstaande is de 4e Kiemkrachtlesing van Paperclip met Jos de Wit, humanisme als praktische levenswijsheid.

Jos de Wit studeerde geschiedenis in Leiden, daarna humanistiek in Utrecht en de geschiedenis van wijsbegeerte in Leusden. Hij werkte als onderzoeker en adviseur. Sinds 2016 werkt hij als docent humanisme & filosofie en leerkracht humanistisch vormingsonderwijs (HVO). Daarnaast heeft Jos boeken geschreven, waaronder 'Kopstukken van het humanisme' (2020) en 'Bosbeekje of brede rivier' (2023). Jos gelooft in de menselijke mogelijkheden en de ontwikkeling daarvan door zelfreflectie en sociaal handelen.

Het humanisme geeft al sinds de oudheid verschillende perspectieven om het goede en het mooie in de mens te ontwikkelen. Het humanisme als levenshouding geeft inspiratie voor persoonlijke zingeving, vrijdenken, spiritualiteit en levenskunst. We gaan met Jos in gesprek over humanisme als praktische levenswijsheid. **Wat is de kiemkracht van zijn levensvisie? Hoe helpt kennis over de geschiedenis van het humanisme hem in het dagelijks leven? Mensen blijven zoeken naar antwoorden voor een zinvol leven. Voorheen meer institutioneel, nu vooral individueel. Hoe kunnen we samen praktische levenswijsheid blijven delen en toch ieder ons eigen antwoord geven over wat wijs is?**

Je bent van harte welkom!

♥Paperclip

Datum: zondag 14 april 2024

Tijd: 10.00 uur – 11.00 uur, inloop vanaf 09.30 uur

Locatie: Apgen Twickel, Dennenbosweg 94, 7556 CK Hengelo

Bob Zomerplaag en de Raad voor Levensbeschouwingen en Religies

Op 4 oktober 1999 is de Stichting Raad voor Levensbeschouwingen en Religies te Enschede officieel opgericht. Dat betekent, dat de Raad dit jaar – 2024 – 25 jaar bestaat. Aan dit jubileum zal het komende jaar uiteraard veel aandacht worden besteed. Het is ook een moment om op het ontstaan terug te blikken en wel met Bob Zomerplaag, een van de initiatiefnemers en dan vanuit het Humanistisch Verbond. In dit interview komt dat aan de orde.

Bob was indertijd voorzitter van de afdeling Midden- en Zuid-Twente en maakte vanuit die functie deel uit van een werkgroep, die aan het praten was over meer samenwerking tussen de verschillende religieuze en levensbeschouwelijke organisaties.

In de werkgroep zaten verder vertegenwoordigers van de Raad van Kerken, een van de Moskeeën, de Doopsgezindten en het Leger des Heils.

Hij vond, dat de organisaties alle als eenlingen functioneerden en hij vond dat dat anders moest.

De werkgroep werd ondersteund door Eddy Oude Wesselink, de vergaderingen waren wel gezellig, maar er zat weinig voortgang in. Dat was voor Bob aanleiding om eens rond te kijken bij al bestaande raden, zoals in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Die in Utrecht was gerelateerd aan de universiteit en week af van hoe het in Amsterdam en Rotterdam was georganiseerd. Bob heeft informatiemateriaal en statuten opgevraagd en op basis daarvan een plan geschreven en dat aan de werkgroep voorgelegd. Het plan is besproken en werd positief ontvangen. Vervolgens zijn er officiële statuten opgesteld door Wim Meijling, notaris te Losser.

Omdat Bob vond dat de nieuwe organisatie meer body moest krijgen in plaats van de eilandjes en de structuur goed geregeld moest zijn is in de statuten vastgelegd, dat de organisaties lid zijn van de Raad en niet individuele personen namens die organisaties. De door de organisaties aangewezen personen nemen deel aan de vergaderingen en andere activiteiten van de Raad.

Vervolgens heeft Bob ook het Huishoudelijk Reglement opgesteld.

De Raad is begonnen bijeenkomsten te organiseren om de organisaties over en weer kennis te laten maken en hun organisatie te presenteren. De bijeenkomsten waren druk bezocht.

Bob heeft op een bepaald moment een stapje terug gezet en het voorzitterschap overgedragen aan een andere persoon, Hans van As vertegenwoordiger van de Soefi-beweging. Bob bleef in de Raad, als secundus (tweede vertegenwoordiger van HV in de Raad, maar zonder stemrecht).

Bob typeert de Raad als een diamant. De organisatie heeft veel vlakken, die elk verschillend zijn, maar samen vormen ze wel een eenheid met kracht naar binnen en naar buiten.

Hij signaleert, dat de deelnemende organisaties wel enigszins losse eilandjes bleven. De achterban van de vertegenwoordigers bleef weinig op de hoogte van waar de Raad mee bezig was.

In die tijd (2015) werden de statuten in die zin aangepast, dat ook personen lid van de Raad konden worden. Zelf was hij het daar niet mee eens, omdat individuen geen achterban hebben. Deze leden moesten wel lid zijn van een levensbeschouwelijke of religieuze organisatie, maar Bob vond dit onvoldoende. De wijziging is wel doorgegaan.

Bob signaleert, dat het Dagelijks Bestuur in feite al het werk doet en dat het Algemeen Bestuur (de gezamenlijke vergadering van alle vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties) weinig creativiteit laat zien en niet uitvoerend bezig is. De leden hebben wel inbreng tijdens de vergaderingen twee keer per jaar. heeft. Dat wordt mede veroorzaakt door het feit, dat er steeds wisselende vertegenwoordigers naar de vergaderingen komen.

De beperkte betrokkenheid van de deelnemende organisaties was aanleiding voor de Raad om in het najaar van 2023 een gespreksronde te starten, waarbij in 4 sessies telkens met vertegenwoordigers van een viertal organisaties is gesproken over wat zij verwachten van de Raad. De resultaten van die gesprekken zijn onlangs gedeeld met de deelnemende organisaties en besproken in een vergadering van het Algemeen Bestuur.

Bob geeft nog aan, dat in de loop der jaren organisaties erbij zijn gekomen en ook weer eruit getreden. De Raad van Kerken b.v. is opgeheven. Hij heeft geprobeerd de Marokkaanse Moskee bij de Raad te halen, maar dat is niet gelukt.

Toen Leo Damen in het DB van de Raad kwam heeft hij wel geprobeerd hier iets aan te doen. Hij heeft de structuur laten aanpassen, b.v. door het instellen van werkgroepen of commissies. Bruggen Bouwen is daar een voorbeeld van. Deze groep is erg actief en lijkt daarmee soms dingen te doen, die eigenlijk door de Raad gedaan zouden moeten worden. De communicatie tussen de commissies/werkgroepen is ook pover, zodat de leden en dito hun organisaties er weinig vanaf weten en zich niet daarin vertegenwoordigd voelen.

Bob vindt, dat vanuit de Raad weinig actief is opgetreden, zoals bij de totstandkoming van de nieuwe Moskee en het AZC. Hij is wel positief over de vergadering van de Raad van 17 januari jl. Er is afgesproken om actiever te gaan optreden.

Hij wil uitdrukkelijk uitspreken, dat het goed is dat de Raad nog bestaat.

Wel mist hij de contacten met de andere Raden in Nederland. Vroeger kwam dat met een zekere regelmaat voor.

Over de gemeentelijke betrokkenheid zegt hij dat de oprichtingsbijeenkomst in het Stadhuis heeft plaatsgevonden.

Het dagelijks bestuur heeft wel ambtelijk contact met de gemeente in overlegvormen, soms met leden van het College.

20-02-2024/NBE (gecorrigeerde en aangevulde tekst)

FILMAVOND OVER HET TWENTEKANAAL EN DE GESCHIEDENIS VAN DE OVERIJSSELSE WATERWEGEN.

Het is op deze avond van de 28ste november buiten winters weer maar in gebouw "De Voorhof" in Delden brandt de kachel en staan de koffiekopjes al in het gelid als 12 HV-leden zich melden voor een filmavond over de geschiedenis van de Overijsselse waterwegen.

De film is gemaakt door een aantal leden van de Videofilmclub Hengelo en staat onder redactie en regie van Walter Tuentler die de film ook kort voor ons inleidt. Hij vertelt iets over het maken van de film dat zo'n twee jaar in beslag genomen heeft en aansluitend volgt een korte uiteenzetting van de inhoud.

De film opent met historisch beeldmateriaal over de industriële bedrijvigheid in de 19^e eeuw waar in Twente eerst de textiel- en later de metaalindustrie een grote vlucht namen en de behoefte ontstond aan meer en beter transport voor zowel de aanvoer van grondstoffen en kolen als voor de afvoer van industriële producten. Aanvankelijk ging dat vervoer over de weg naar Enter en vandaar over het riviertje de Regge en vanaf Ommen over de Vecht naar de IJssel bij Zwolle. Toen deze route niet meer voldeed doordat de schepen steeds groter werden, begon men in 1851 met het aanleggen van het Overijssels kanaal vanaf Zwolle naar Almelo wat al een hele verbetering was. Maar de tijd schreed voort en men zocht begin 20ste eeuw o.a. naar een nieuwe rechtstreekse verbinding van Twente met de Rijn bij Arnhem en dat zou het Twente-Rijnkanaal worden.

Door de crisis in de dertiger jaren werd besloten een goedkopere, kortere route te graven van de IJssel bij Eefde via Lochem naar Enschede met een zijtak naar Almelo. Aanvankelijk gebruikte men hiervoor machines, maar door de grote werkeloosheid werd besloten werklozen uit alle lagen van de bevolking met de hand een groot deel van de werkzaamheden uit te laten voeren. De filmbeelden van de zware lichamelijke arbeid bij het graven van de kanalen door al die mannen met kruiwagens en schop zijn schrijnend en staan in groot contrast tot de beelden van de feestelijke opening waarbij in de toespraken voorbijgegaan wordt aan al die werkers. Zij worden niet genoemd.

Met duidelijke kaarten wordt de loop van de verschillende waterwegen aangegeven en krijgen we mooie beelden te zien van de rivieren en de daarop varende vrachtschepen ondersteund door passende muziek en met duidelijke uitleg van filmer/commentator Rein Faber naar wiens sonore stem het prettig luisteren is.

Wat de film extra boeiend maakt is dat de kijker aan de hand van interviews met vertegenwoordigers van de verschillende bedrijven op de oevers uitleg krijgt over het vervoer te water vroeger en nu. Verschillende kanalen die overbodig zijn geworden voor de scheepvaart worden nu gebruikt voor recreatieve doeleinden.

Interessant is ook de uitleg over de verschillende typen sluizen ondersteund door animatie. Er zijn in totaal 28 bruggen over het kanaal.

Na de pauze volgen we de loop van de verschillende beken die uitstromen in het Twentekanaal en soms onder het kanaal doorgaan.

Er wordt ook stilgestaan bij het oorlogsverleden. Omdat het de geallieerden niet lukte het Twentekanaal via bruggen over te steken besloot men via Enschede – het einde van het Twentekanaal - de Duitsers te verdrijven.

Na de oorlog wordt het transport van bulkclading en containers over de Twentekanalens steeds belangrijker. Omdat de tonnage van de schepen steeds groter werd, moest het kanaal worden aangepast. Toen bij Eefde in 2012 een sluisdeur naar beneden stortte en hierdoor het vervoer over de Twentekanalens werd geblokkeerd werd besloten hier een

tweede sluis te bouwen. Deze sluis werd voorzien van puntdeuren aan de IJsselkant en een segmentdeur aan de kanaalzijde.

De film wordt afgesloten met beelden vanaf het dek van het containerschip Martinique tijdens een reis van Hengelo naar Eefde.

In haar dankwoord spreekt Margriet namens ons allen als ze zegt dat ze genoten heeft van de film die goed weergeeft hoe belangrijk die kanalen en andere waterwegen voor Twente waren en zijn en ze spreekt haar waardering uit voor de betrokkenheid en het perfectionisme van de makers.

Ik wil dit verslag graag besluiten met enkele zinnen uit een mail die ik later van haar kreeg: " Ook humanisten leven in een omgeving met een geschiedenis die medebepalend is voor hun leven. Al was het geen specifiek humanistische film, hij was ook voor ons zeer de moeite waard".

Agnes Coomans

KUNST EN CULTUUR IN SICILIË, OP REIS MET SJOERD KUIPERS

Dinsdag 13 februari 2024

In het inmiddels vertrouwde gebouw van de speeltuinvereniging aan de Wesselerbrink in Enschede vult de zaal zich rond half acht langzamerhand met zo'n 17 leden en belangstellenden die met koffie, thee en een schaal met cake worden ontvangen. Tafels en stoelen staan zo opgesteld dat het voor iedereen mogelijk is het scherm waarop Sjoerd Kuipers zijn fotoreportage over Sicilië zal vertonen goed te kunnen zien.

Voorzitter Annelies Futselaar heet iedereen welkom en geeft dan het woord aan Sjoerd die op het scherm een helder overzicht heeft geplaatst van hetgeen we zullen zien. Hij gaat ons meenemen naar het eiland Sicilië dat zo ideaal is voor cultuur- en natuurliefhebbers. Samen met zijn vrouw en een bevriend echtpaar doorkruiste hij in 14 dagen per auto het eiland. Er moesten wel keuzes gemaakt worden want de beschikbare tijd was te kort om de hele kust te ronden. Maar de high-lights mochten niet ontbreken en die zijn er vele!

Zijn verhaal is zorgvuldig opgebouwd: er zijn duidelijke routekaartjes en er is een helder overzicht van de bouwstijlen met hun verschillende kenmerken: de Griekse, Romeinse, Byzantijnse, Arabische, Normandische, Gotische en Barokke architectuur. Allemaal invloeden van de volkeren die over Sicilië hebben geheerst.

Na de inleiding neemt Sjoerd ons in elf klankbeelden mee naar de vele schitterende plaatsen die hij bezocht heeft met bloemrijke namen als Catania, Cefalù en Taormina. Tempels en theaters, villa's en kloosters, kathedralen en palazzo's: van al die plekken krijgen we een fotopresentatie te zien die voorafgegaan wordt door een korte uitleg met foto's van de gebouwen en hun omgeving. Op filmische wijze vloeien de fascinerende beelden van gebouwen en landschappen in elkaar over begeleid door prachtig daarbij passende muziek van componisten als Armand Amar, Nina Rota, -Karl Jenkins en Vivaldi.

Kathedraal van Monreale, buiten het centrum van Palermo (foto Sjoerd Kuipers)

In de pauze raak ik in gesprek met bezoekers die via het bericht in de krant hadden gelezen over deze bijeenkomst en reisplannen voor Sicilië hebben. Peter Smit en zijn vrouw Reini hebben een immens zwaar fotoalbum meegenomen: ze hebben in 2004 Sicilië bezocht en we mogen er met hen even doorheen bladeren. Na de pauze vervolgt Sjoerd met ons de reis. Natuurlijk wordt ook de hoofdstad Palermo bezocht waar de overweldigende kleurenrijkdom in de kapel van het Palazzo dei Normanni van een grote schoonheid is die door de begeleidende muziek van Vivaldi nog versterkt wordt.

De film wordt afgerond met een autorit naar de Etna tot het hoogst bereikbare punt. Daarna wordt te voet de helling beklommen tot aan de liften naar de top, maar die zijn op dat moment jammer genoeg niet in gebruik. De foto's laten zien hoe rijk de beplanting op de hellingen is en Sjoerd wijst op de grillige vormen van de korstmossen die wel de "schoonmoederkussens" worden genoemd. De slotbeelden laten de indrukwekkende lavastroom zien van de jongste uitbarsting in januari. We zijn allemaal stil bij het zien van dit immense natuurgeweld.

Sjoerd heeft in zijn presentatie een prachtige vorm gevonden om de rijke cultuur en natuur van het eiland aan ons te laten zien. Ik denk dat de Siciliëgangers onder zijn publiek zich geen betere introductie van hetgeen Sicilië te bieden heeft hadden kunnen wensen!

Agnes Coomans

Afdeling Centraal Overijssel. Een gesprek over dilemma's

We komen bij elkaar in het **Natuurhus op 2 maart 2024, 10.30 uur. Hagenborgh 4 Almelo.**

Als leidraad voor het gesprek nemen we het boekje van Peter van Uhm: notities van een generaal. Veertig lessen over leven en leiderschap. Het is niet zomaar een notitieboekje, maar een "document humaine". Peter's worstelingen met de goede of de minst slechte besluiten en uiteraard het verlies van zijn zoon Dennis door een bermbom in Afghanistan.

Het boekje gaat niet uitsluitend over oorlog- en vredesvraagstukken, die ook nu aan de orde van de dag zijn, maar over het leiden van een grote organisatie met wijsheid in beleid. Over vertrouwen en omgaan met kritiek. Over moed, schuld en verantwoordelijkheid, al was het maar over je eigen gedrag. Er staan 40 lessen in en we lichten er eentje uit als voorbeeld. De notities zijn zo persoonlijk dat ze nauwelijks samen te vatten zijn. B.v. bouw een airbag in je organisatie.

Bij de krijgsmacht werken mensen met onveilige spullen in onveilige gebieden. Kleine fouten kunnen grote gevolgen hebben. In een auto heb je ter wille van de veiligheid een airbag. Op de dag dat Peter begon aan zijn laatste functie: commandant der strijdkrachten, reed zoon Dennis op een bermbom. Twee doden en ook zwaargewonden. Zijn leven en dat van zijn familie zou nooit meer hetzelfde zijn en hij had zijn functie kunnen neerleggen, maar dat ging in tegen alles waar hij als militair voor stond.

Peter schrijft: zou ik op dat moment de juiste beslissing nemen voor de krijgsmacht of zou ik kiezen voor mezelf? Ik vroeg twee mensen bij me die ik blind vertrouwde en zei: "er kan een dag komen dat jij een dossier van me krijgt en dat ik je vertel welk besluit ik wil nemen. En dan mag jij vertellen of dat ik jouw ogen het beste besluit voor de krijgsmacht is". Om mijn werk goed te kunnen blijven doen, heb ik op die manier een airbag ingebouwd. Een airbag die mij moest behoeden voor fouten en de krijgsmacht voor de consequenties daarvan.

Zo staan er nog 39 wijze lessen op begrijpelijke wijze beschreven. Een ieder van U, die in een organisatie heeft gewerkt, zal de dilemma's kennen: wat ga ik doen, wat ga ik laten? Kiezen tussen twee kwaden en toch mezelf kunnen handhaven. Oordeelt U zelve aan de hand van de persoonlijke notities.